

Թարկուին, Թող լաւ գիտնան թէ իրենց այդ ապրելակերպը երբեք անպատիժ չի մնար: Բնութիւնը անողոք է, իր կանոնները և օրէնքները ունի զորս պէտք է յարգել:

ԲԺ. Գ. Օ. ԴԱՆՈՒՍՏԵԱՆ

Թ Ո Ւ Ժ Ք

Երկար ատեն այնպէս կը կարծուէր թէ Ջնասակար է դարմանել Թութքը, որովհետեւ կ'ըսուէր թէ մարմինը այդ ձեւով կը մաքրէ իր արիւնը և զուրս կը հանէ ժահրը:

Այս ոչ միայն սխալ է, այլ Թութքը, ինչպէս տեսանք (ԲՈՒԺԱՆՔ ԹԻՒ 41) յաճախ վտանգաւոր կը դառնայ մանաւանդ երբ բարդութեան կ'ենթարկուի (արիւնահոսում, պտուկներու անկում և սեղմում (étrangement), սրբանի ճեղքուածք (fissures anales), յետսաղեաւպ (rectile):

Դարմանումի լաւագոյն միջոցը վիրաբուժութիւնն է:

Վիրաբոյժը, երբ պաղի բորբոքումը, կամ կ'այրէ, կամ կը կապէ, եւկամ կը կտրէ: Պէտք է րսել, որ, թէեւ գործողութենէն յետոյ հազուադէպ է նորէն Թութք ունենալ, բայց եւ այնպէս երբեմն կը պատահի, եթէ ենթական զգուշաւոր չըլլայ:

Թութքէ բոլոր տառապողներն ալ կարելի չէ գործողութեան ենթարկել: Գործողութեան պարագան միայն հիւանդին բժիշկը պիտի որոշէ: Մասնաւորապէս անոնք, որ կը տառապին լեարդի, սիրտի հիւանդութիւններէ, ինչպէս նաեւ անոնք, որ ծեր են, յօգակաթ կամ պնդերակութիւն ունին՝ պէտք չէ գործողութեան ենթարկուին:

Կայ նաեւ դարմանումի նոր եղանակ մը, կէս-բժշկական, կէս-վիրաբուժական, — Թութքի ուռերուն մէջ ներարկել կարծրացնող գեղեր (injections sclérosantes), որոնց ազդեցութեամբ արիւնը կը պաղի, կը կարծրանայ, պտուկները կը չորնան, հետզհետէ կը կրճուին ու կը թափին: Ներկայիս այս ձեւով եւ մեծ յաջողութեամբ կը դարմանուին սրունքներու լայնցած եւ այտուցք կազմած սեւերակները (varices):

Ելեքտրաջերմաբուժութիւնը (diathermie) եւս դարմանումի լաւ միջոց մըն է:

Մինչեւ արմատական դարմանումի որոշում տալը, Թութքի ենթակաները պէտք է գործադրեն կարգ մը առողջապահական պայմաններ, շատ չտանջուելու համար:

Երբ Թութքին պտուկները զուրս կ'ելլեն, ենթական «պէտք ընելու» պիտի նստի միայն իրիկունները, որովհետեւ գիշերուան հանգիստը եւ անշարժութիւնը կը դիւրացնեն պտուկներուն նիւր-

մուծումը Ամէն պարագայի, պէտք է լուացուած մասներով կամաց մը ներս հրել, կամ իւղի մէջ թաթխուած շղարշով մը (թլլպկէն) ներս մացնել: Երբ կը ցաւին, քսել ամօքիչ օծանելիքներ, որոնց տեսակները բազմաթիւ են, եւ ժամանակաւորապէս քիչ-շատ կը հանգստացնեն: Իսկ երբ ներս չեն մտնել պտուկները, աւելի չփորձել, պարզ կամ eau blanche-ով խառն տաք ջուրի մէջ թաթխուած թլլպկէնով մը ծածկել: Սրբանին մօտ, բայց ոչ պտուկներուն վերայ, տզրուկ փակցնելը կրնայ օգտակար ըլլալ: Երբ պտուկները յաճախակի դուրս կ'ելլեն, գործողութիւնը անհրաժեշտ է այլեւս:

Ամէն պարագայի, ենթական պարտաւոր է ծոմ պահել, հանգիստ ընել, սրբանին մաքրութեան հոգ տանիլ, կարելի է կոնագեղեր (suppositoire) դնել: Թեթեւ արիւնահոսութեան պարագային, պաղ ջուրով սրբանի լողանք կատարել: Առատ արիւնահոսութիւնը դադրեցնել կարելի է զանազան դեղերով, զորս բժիշկը կը յանձնարարէ պարագային համեմատ: Պէտք է մանաւանդ զգուշանալ պընդութենէ, հետեւելով մասնաւոր սննդապահութեան մը, եւ ի պահանջել հարկին՝ թուլացնող դեղեր գործածելով (լաւագոյնն է հանքաիւղը, huile de paraffine): Թութքին քերուըտուքը ամօքելու համար քացախախառն տաք ջուրով թրջած լաթ դնելը օգտակար է, բայց նախ պէտք է լաւ մը քննել ու հաստատել պատճառը: ճճիներն ալ սրբանի քերուըտուք կը պատճառեն:

Վերջապէս թութք ունեցողները, երբ պարպած են իրենց աղիքները, պէտք է որ լաւ մը մաքրեն սրբանը եռացեալ ջուրով: Երբեմն սրբանի պաղ լողանքներ կատարել, չափազանց կարճ տեւողութեամբ: Միւս կողմէ պէտք է զգուշանան բոլոր այն պատճառներէն, որոնք սրբանին շուրջ արիւնախոռոմի տեղի կուտան, — երկար ժամանակ ձի կամ հեծելանիւ նստիլ, երկար պառկած մնալ, սնունդի եւ ոգելից ըմպելիներաւ չափազանցութիւն ընել: Ամէն թութք ունեցող պէտք է առողջապահիկ կեանք մը վարէ մարզանքով, լողանքով, եւ պէտք է հետեւի, նոյնիսկ գործողութեան ենթարկուելէ յետոյ, մասնաւոր սննդապահութեան մը հրահանգներուն, զգուշանալով այն ամէն ուտելիքներէն, որոնք պնդութիւն եւ արեան խոռոմ կը պատճառեն (ոգելից ըմպելի, համեմ, եւ այլն): Թութքի յատուկ սննդապահութեան մանրամասնութիւնները կարգաւ սնունդի բաժնին մէջ:

Ներսէն առնուած կարգ մը դեղեր օգտակար են «արիւնը քալեցնելու համար»: Բայց ինչպէս ըսինք, թութքի հիմնական դարմանումը վիրաբուժութիւնն է, միացած ընդհանուր եւ ծննդական առողջապահութեան:

ԲԺ. Լ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ